

Stanowisko Związku Miast Polskich dotyczące zapowiedzi powołania rządowego regulatora opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi

W związku z ponownymi zapowiedziami rozpoczęcia prac legislacyjnych nad powołaniem rządowego regulatora opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, na wzór „Wód Polskich”, Zarząd Związku Miast Polskich **wyraża zdecydowany sprzeciw** wobec tego typu inicjatyw, podkreślając niezgodność proponowanych rozwiązań z Konstytucją RP.

Uzasadnienie:

Podczas majowego XXXVII Zgromadzenia Ogólnego Związku Gmin Wiejskich RP Minister Klimatu i Środowiska, Anna Moskwa poinformowała o pomysłach „wprowadzenia regulatora opłat za śmieci”, który miałby „zatwierdzać wysokość opłat za odbiór odpadów”. Propozycja ta nawiązuje do wcześniejszych wypowiedzi Ministra, członka Rady Ministrów, Włodzimierza Tomaszewskiego, który zapowiadał powołanie organu regulacyjnego, mającego badać uchwały rad gmin w sprawie stawek opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi i kalkulacje tych stawek.

W tym kontekście należy przypomnieć, że **utrzymanie czystości i porządku w gminach należy do obowiązkowych zadań własnych gmin**. Realizując powyższe zadania organy stanowiące gmin są zobowiązane do ustalania stawek publicznoprawnych opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, które stanowią **dochód własny gmin**. Stawki ww. opłat są ustalane na podstawie ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminie. Środki pozyskane z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi mogą być wydatkowane wyłącznie na ustawowo określone cele bezpośrednio związane z gospodarką odpadami komunalnymi w gminach – nie mogą być wydatkowane na inne cele.

Nadzór nad legalnością działań organów gminy nad tym zadaniem sprawują konstytucyjne organy nadzoru wyspecjalizowane w sprawach finansowych – regionalne izby obrachunkowe. Działalność uchwałodawcza gmin w tym zakresie podlega także kontroli pod względem legalności, sprawowanej przez sądy administracyjne. Postępowanie takie może zainicjować nie tylko podmiot zobowiązany do uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ale również działający w interesie publicznym prokurator.

Powyższy model – zgodny ze standardami konstytucyjnymi oraz międzynarodowymi – jest wystarczający i pozwala eliminować wadliwie podjęte uchwały. Ustawodawca nie może ograniczyć konstytucyjnie gwarantowanej samodzielności gminy w wykonywaniu przypisanych jej zadań, w tym gwarantowanego w art. 168 Konstytucji RP ustalania opłat (tzw. władztwa daninowego), przypisaniem kompetencji nadzorczych organowi niewymienionemu w Konstytucji RP i to w oparciu o kryteria inne niż kryterium legalności.

Zarząd ZMP apeluje o podjęcie pilnych i rzeczywistych działań zmierzających do wprowadzenia Rozszerzonej Odpowiedzialności Producenta oraz ograniczenia kosztów działalności branży odpadowej, co bezpośrednio wpłynie na wysokość opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi dla mieszkańców. Zarząd ZMP nie zgadza się na tworzenie kolejnej, centralnej instytucji rządowej, która będzie arbitralnie narzucać samorządom, jak należy realizować zadania lokalne i zmuszać je do dopłacania do lokalnej gospodarki odpadami. Zdaniem Zarządu, zgodnym z opinią Krajowej Rady RIO, system jest nieszczelny, nie z winy JST, ale z powodu wadliwych przepisów, które nadal pozwalają nie płacić wielu wytwarzającym odpady. Dlatego należy pilnie rozpocząć prace nad opracowaniem i uchwaleniem nowej ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, która zastąpi ustawę obecną – wielokrotnie nowelizowaną, niespójną i nieprecyzyjną, co skutkuje licznymi sporami przed sądami administracyjnymi, ze szkodą dla gmin i ich mieszkańców.

Warszawa, 26 maja 2023 r.

Za Zarząd
(-) Zygmunt Frankiewicz
PREZES ZWIĄZKU